

μ π ά ν τ ο. Ἀπὸ τὸ bando = ἐξορία.

4. φ λ ο ρ ί α. Χρυσὸ νόμισμα ἰσοδύναμο μὲ 50 ἄσπρα (Ζώη, ὁ.π., τόμος Β', σ. 512).

5. κ ο υ ρ έ ν τ ε. Ἀπὸ τὸ corrente = τρέχοντα.

8. μ ι σ έ ρ Ι ω α ν ν η Κ α τ ζ α ρ ι. Οἰκογένεια ὀρθόδοξη κύρια τῆς ἐκκλησίας ἁγία Σοφία στὰ Μεταξᾶτα τῆς Λιβαθῶς (Ζώη, ὁ.π., τόμος Α', σ. 283). Τὸ ἐπίθετο Κάτζαρης δὲν ὑπάρχει σήμερα στὴν Κεφαλονιά.

9. Ν τ ζ α ν η Κ ό μ η. Ἀπόγονος ἀσφαλῶς τοῦ Λάζαρου Κόμη ἢ Στάθη Κόμη ποὺ ἔρχονται σὰν stradioti στὴν Κεφαλονιά τὸ 1504 (Sathas, Μνημεῖα, V, σ. 160).

5

T.I.A.K., N.A.K., Νοτάριος Μαυροϊωάννης ἱερεὺς Ἀνδρέας 5 (Φ.Μ56), 1ον βιβλίον συμβολαίων 1568 - 1576, φ211r.

1575 Σεπτεμβρίου 22.

Π ε ρ ί λ η ψ η : Στὸν νοτάριο καὶ ἱερέα Ἀνδρέα Μαυροϊωάννη παρουσιάζονται ὁ ἱερομόναχος Κοσμᾶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ταξιάρχου στὴν Κρανιά, ὁ Πιέρος Ἀμπατιέλος καὶ ὁ Νικολὸς Κρητικός. Ἀφοῦ τοῦ δηλώσουν πὼς ὁ Κωνσταντῆς Πρωτομάστορας γιὸς τοῦ Ἀλέξη χάλασε τὴν παρθενία τῆς Μήλως θυγατέρας τοῦ Νικολοῦ Κρητικοῦ ὅπως ὁμολογεῖ ἡ ἴδια καὶ γιὰ τὴν ὁποία βλάβη ποὺ τῆς ἔγινε ἔκαμε ἀγωγὴ στὸν προαναφερόμενο Κωνσταντῆ, ἐπιθυμοῦν τώρα καὶ τὰ δύο μέρη νὰ γίνῃ συμβιβασμός. Ὅρίζονται οἱ ἄρχοντες Χριστόδουλος Κρασᾶς καὶ καπετάνιος Δημήτρης Βηνιάρης νὰ ἀποφασίσουν γιὰ τὸ τίμημα τῆς παρθενοφθορᾶς τῆς Μήλως, τὸ ὁποῖο ἀποδέχονται καὶ τὰ δύο μέρη ὅποιο θὰ εἶναι καὶ θὰ τὸ πληρώνουν ὁ ἱερομόναχος Κοσμᾶς καὶ ὁ Πιέρος Ἀμπατιέλος. Ἡ Μήλω ἀναλαβαίνει τὴν ὑποχρέωση νὰ πάῃ στὸ Γραφεῖο τῆς Γραμματείας τῆς Διοικήσεως καὶ νὰ ἀποσύρῃ τὴν ἀγωγὴ, καὶ τότε θὰ λαβαίνει ὅτι ἀποφασίσουν οἱ ἄρχοντες ποὺ ὄρισαν τὰ δύο μέρη ἀλλοιῶς δὲν θὰ πάρῃ τίποτε. Τὰ ἐξοδα ὅλα τῆς ἀγωγῆς ποὺ ἔγινε θὰ τὰ πληρώνουν ὁ ἱερομόναχος καὶ ὁ Πιέρος Ἀμπατιέλος. Μάρτυρες παρόντες ἦταν ὁ Νικολὸς Βεργωτῆς, ὁ Μιχάλης Χρυσικός καὶ ὁ Δημήτρης Βεργωτῆς.

Τ ὁ κ ε ί μ ε ν ο τ ο ὦ ἐ γ γ ρ ά φ ο υ.

αφοε ημε(ρα) κβ του Σεπτεμβριου μηνος. Εσωθ(εν) οικι(ας) εμου νοταριου παρων σοματικοσ η<λ>θαν και ομολό²/γησαν ενπροσθεν εμου νοταριου και τον κατωθ(εν) γεγραμενον μαρτ(υρων) η κατωθ(εν) γεγραμενη ονόματι κῡρ Κοσμ(ας)³/ Ἱερομόναχοςos κάτηκος εἰς ναον του μεγάλου Ταξηάρχου εἰς τὴν Κρανῆα ομοῦ με τον κῡρ Πιέρον τον Α⁴/μπατιέλον καὶ με τον κῡρ Νικολον Κρητηκόν λεγοντι(ας) δὲ πόσ ο κῡρ Κοσταντήs ο Πρωτομάστορας ιός⁵/ του κῡρ Αλέξη εὔθηρε την θη-

γατέραν του αυτοῦ κῦρ Νικολὸ ονόματι Μίλο οσ μολογή η αυτ(ή)⁶ / Μίλον. Καὶ εσοντ(ας) πόσ η αυτὴ Μίλον ἐκαμ(ε) την καρέλ(α) του ανωθ(εν) Κόσταν δια την αυτὴν ὑπόθεσιν θε⁷ / λουν τα ανωθ(εν) μερη καὶ καταπατουν τον διάβολον καὶ πηοῦν το ἔργον του παναγάθου Θ(εοῦ). Θ(εο)ῦ⁸ / ευδοκόντος λεγοντ(ας) ο ανωθ(εν) κυρ Νικολός π(ατ)ήρ της αναγεγραμμένης Μίλος πόσ πρεμετάρη δε ρά⁹ / το δια την θη-γατέραν του την Μίλον ὅτι απο μέρος αυτῆς το ἐν μέρος και ο ανωθ(εν) ἱερομόνα-χος¹⁰ / και ο κῦρ Πιέρος οπληγάρωντ(αι) και πρεμεταρωντ(αι) δια τον ανωθ(εν) Κόστα το ετ(ερον) μέρος τα αυτὰ μέρη πρεμε¹¹ / ταρωντ(ας) δε ράτο θεληματικῶς τρόπου βάνουν τους τιμιωτάτους μισέρ Χρηστόδουλον Κρασά¹² / και καπετάνηον μισερ Διμιτρ(η) Βήνιαρη να ηδοῦν κε δωσουν τέλος το τί να δώσουν ο ανωθ(εν) δια τα κο¹³ / ρασιδάτα της αυτῆς Μίλος και το ἦτι πηοίσουν οι ανωθ(εν) τιμιωτ(ατοι) δια ονομα τα κορασηδατα¹⁴ / νά ἦνε οπληγαδ(οι) ο ανωθ(εν) Ἱερομόναχος και κῦρ Πιέρος να δώσουν καὶ πληρουν τον κῦρ Νικολὸν Κρη¹⁵ / τικὸν δια ονομα της θη-γατερός του της Μίλος με τοῦτο ὅτι να ηπάγι η αυτ(ή) Μίλον εισ το οφητζη¹⁶ / ον της Καντζελαρι(ας) νὰ σβήση την καρελ(α) οπου ἐκαμ(εν) ἡ ανωθ(εν) Μίλον του κῦρ Κόστα Προτομάστορα¹⁷ / δια την αυτὴν ὑπόθεσιν και αν σβήση την καρελ(α) να λαβη το ητι πηοισουν οι ανωθ(εν) τιμιωτ(ατοι) η μεν και¹⁸ / δὲν την εσβηση να μην ημπορη να λάβη τίποτ(ε) πλερονοντ(ας) τες εξοδες ὅλες της καρελ(ας) ο Ἱε-ρο¹⁹ / μοναχος και ο κῦρ Πιέρος. Και οὔτος ενέμηναν ευχαρηστιμε(νοι) υπο μαρ-τ(υριας) τον εκεὶ ηβρεθεντον κῦρ Νι²⁰ / κολὸ Βεργοτ(ῆ) του ποτ(έ) κῦρ Βητόρου κῦρ Μιχαλ(η) Χρησικου και κῦρ Διμιτρ(η) Βεργοτ(ῆ).

ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ ἔγγραφο ἔχει ἐνδιαφέρον πέρα ἀπὸ τὶς πληροφορίες ποὺ δίνει γιὰ τὸ συγκεκριμένο ζήτημα καὶ γιὰ τὰ ὀνόματα ποὺ φέρνει στὴ δημοσιότητα.

Στιχ. 2/3. Κ ο σ μ ᾱ ς ἱ ε ρ ο μ ό ν α χ ο ς. Ἡ ἀπουσία ἐπιθέτου δὲν ἐπιτρέπει νὰ πιθανολογηθῇ ἡ καταγωγή τοῦ ἱερομόναχου.

3. ν α ο ν τ ο υ μ ε γ ά λ ο υ Τ α ξ η ά ρ χ ο υ. Εἶναι γνωστὸς ναὸς ποὺ ὑπῆρχε στὴ θέση Καλαμᾶς τῆς Κρανιᾶς, κτητορικὸς τῆς οἰκογένειας Γαβριηλόπουλου (Τσιτσέλη, ὁ.π., τόμος Α', σ. 336 - 337). Ἡ θέση του γνωστὴ μέχρι σήμερα.

3/4. Π ι έ ρ ο ν τ ο ν Α μ π α τ ι έ λ ο ν. Οἰκογένεια ποὺ δὲν εἶναι γνωστὸ πότε ἔρχεται στὴ Κεφαλονιά. Στὴν περιοχὴ Λακύθρας σημειώνεται μέχρι σήμερα συνοικισμὸς Ἀμπατιελᾶτα. Τὸ ἐπίθετο ὑπάρχει καὶ τώρα στὴ Κεφαλονιά. Ὁ Πιέρος ποὺ ἀναφέρεται ἐδῶ δὲν εἶναι γνωστὸς ἀπὸ ἄλλου.

4. Ν ι κ ο λ ο ν Κ ρ η τ η κ ο ν. Ἀσφαλῶς τὸ ἐπίθετο σημαίνει κρητικὴ προέλευση ἀλλὰ τίποτε περισσότερο.

4/5. Κ ο σ τ α ν τ ή σ ο Π ρ ο τ ο μ ά σ τ ο ρ α σ ι ό σ τ ο υ κ ὤ ρ Α λ ε ξ η. Οἰκογένεια Πρωτομάστορα σημειώνει ὁ Ζώης στὴ Ζάκυνθο ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν Κινηλιῶν τῆς Κεφαλονιάς (σημερινὰ Χελμᾶτα κοντὰ στὸ Ἀργοστόλι) τὸ 1583 (Ζώης, ὅ.π., τόμος Α', σ. 553). Εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἴδια μὲ τὴν ἀναφερόμενη ἐδῶ, μόνον πὼς τούτῃ ἡ μαρτυρία βεβαιώνει τὴν παρουσία τῆς ἀρκετὰ πρωϊμότερα στὸ νησί. Δὲν ὑπάρχει σήμερα.

5. ε ὕ θ η ρ ε. Ὁ ὅρος σημαίνει ἐδῶ φθορὰ παρθένου. Ὁ ὅρος «κορασιδᾶτα» ποὺ πρέπει νὰ ἀποζημιωθοῦν ὅπως σημειώνεται πάρα κάτω δὲν ἀφίνει περιθώρια γιὰ ἄλλη ἐξήγηση.

8. π ρ ε μ ε τ α ρ η δ ε ρ ά τ ο. Ἀπὸ τὸ *promettere derrata* = ὑπόσχομαι γιὰ τὸ ἀντίστοιχο μέρος.

11. μ ι σ ε ρ Χ ρ η σ τ ό δ ο υ λ ο ν Κ ρ α σ ά. Ἀπὸ ἔγγραφα σχετικὰ μὲ τὴν Κεφαλονίτικη συμμετοχὴ στὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου βεβαιώνεται πὼς ὁ ἀναφερόμενος ἐδῶ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς Κεφαλονίτες σοπρακόμιτους στὴ ναυμαχία καὶ ποὺ ὁ Τσιτσέλης τὸν λέει Χριστόφορο (Τσιτσέλη ὅ.π., σ. 282-283). Εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὸν Σύνδικο τῆς Κεφαλονίτικης Κοινότητος τὸ 1593 ποὺ τὸν ἀναφέρει Χριστόδουλο (Τσιτσέλη, ὅ.π., τόμος 2ος, σ. 544). Γιὰ τὴν ἀξιόλογη αὐτὴ οἰκογένεια ἐκτενέστατα στὸν Τσιτσέλη ἂν καὶ λεπτομερέστερη ἔρευνα ἀσφαλῶς θὰ ἀναθεωρήσῃ πολλὰ ἀπὸ τὰ γνωστὰ σήμερα (Τσιτσέλη, ὅ.π., τόμος 1ος, σ. 280). Ἡ οἰκογένεια ὑπάρχει μέχρι σήμερα.

12. κ α π ε τ ά ν η ο ν μ ι σ ε ρ Δ ι μ ι τ ρ η Β ή ν ι α ρ η. Στὴν ἐκθεση τοῦ Προνοητῆ Κεφαλονιάς Α. Calbo τὸ 1548 μνημονεύεται ἀρχηγὸς στρατιωτικοῦ τμήματος ὁ G. Vinari (Sathas, Μνημεῖα VI, σ. 280) καὶ παιδιὰ του οἱ Ἡλίας Ἀπόστολος καὶ Δημήτρης (Sathas, ὅ.π., IX, σ. 83). Ὁ τελευταῖος εἶναι ἀσφαλῶς ὁ ἀναφερόμενος ἐδῶ. Ὅσο γιὰ τὴν καταγωγὴ τους ὁ Τσιτσέλης τοὺς θεωρεῖ Κρητικούς, ἀποψη συζητήσιμη (Τσιτσέλη, ὅ. π., τόμος 1ος, σ. 780). Ἴσως τὸ ἐπίθετο Βινιέρης ποὺ ἀπαντᾷ σήμερα στὴν Κεφαλονιά νὰ ἔχῃ σχέση μὲ τοῦτο ἐδῶ.

12/13. κ ο ρ α σ ι δ α τ α. Ὁ Ζώης ἀναφέρει ἀκριβῶς: «Κορασιδᾶτα (τα), παρθενία κόρης. Πέρνω τά κ, διακορεύω, διαφθείρω νεάνιδα» (Ζώης, ὅ.π., τόμος Β', σ. 221).

13/16. ο φ η τ ζ η ο ν τ η σ Κ α ν τ ζ ε λ α ρ ι α ς. Εἶναι ἡ Γραμματεία τῆς Βενετσιάνικης Διοικήσεως καὶ τὴν θέση τοῦ γραμματέα τουλάχιστο τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα εἶχε Βενετὸς (βλ. καὶ Ε. Λούντζη, Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν, Ἐν Ἀθήναις 1856, σ. 56). Φυσικὰ ἐκεῖ γινόνταν κατάθεση κάθε μηνύσεως γιὰ ἐγκληματικὲς ἐνέργειες.

19/20. Ν ι κ ο λ ό Β ε ρ γ ο τ ή τ ο υ π ο τ ε κ ὤ ρ Β η τ ό ρ ο υ. Ἡ

οικογένεια Βεργωτῇ πού εἶναι ἀπὸ τὶς παλαιότερες τοῦ νησιοῦ ὑπάρχει στὸ νησί ἀξιόλογη μέχρι τὶς ἡμέρες μας (βλ. Τσιτσέλη, ὅ.π., τόμος 1ος, σ. 51 καὶ Γ. Πεντόγαλου, "Ἐγγραφα διενέξεως διαιτησίας καὶ συμφωνίας τοῦ καραβοκύρη Δήμου Βεργωτῇ καὶ συντρόφων του με' Ἰωάννη Ὁρφανὸ γιὰ ἐκποίηση ἐμπορεύματος στὴν Δαλματία τὸ 1583», «Ἡ Κεφαλονίτικη Πρόοδος» Δ' (47-48) 1975, σ. 226-231).

20. Μιχαλὴ Χρησικοῦ. Τὸ ἐπίθετο ἴσως σημαίνει ἐπάγγελμα. Δὲν εἶναι γνωστὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἀπὸ ἄλλοῦ.

Διμιτρη Βεργωτῇ. Ἴσως εἶναι ὁ καραβοκύρης Δῆμος Βεργωτῆς πού σημειώθηκε στὴ βιβλιογραφία πάρα πάνω. Ὁχι ὅμως βέβαιον ἀφοῦ ὁ καραβοκύρης σημειώνεται σὲ δράση δέκα χρόνια ἀργότερα.

6

T.I.A.K., N.A.K. Νοτάριος Μαυροϊωάννης ἱερεὺς Ἀνδρέας 5 (Φ.Μ56), 2ον βιβλίον συμβολαίων 1576 - 1585 φ. 129r.

1579 Ἰουλίου 27.

Περίληψη: Στὸ χωριὸ Περίβολο ἢ Σταμάτα θυγατέρα τοῦ Βιτζέτζου Κουτουβήνου ὁμολογεῖ μπροστὰ στὸ νοτάριο πού καταγράφει τὴν δήλωσή της πὼς με' πρόθεση νὰ συκοφαντήσῃ τὸν Ἰωάννη γιὸ τοῦ Φερδερίγου Τρογιάνου διέδωσε πὼς εἶχε σχέσεις μαζί του. Ὁρκίζεται ὅμως ἐδῶ ὅτι ἡ διάδοση αὐτὴ ἦταν ψεύτικη καὶ εἶχε κίνητρο τὸ πείσμα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα καμμιά σχέση ἀμαρτωλὴ δὲν στάθηκε ἀνάμεσά τους. Μάρτυρες στὴν ὁμολογία αὐτὴ ἦταν ὁ παπὰ Σπύρος Μουσουλῆς, ὁ Δῆμος Κίδηκας, ὁ Μιχαλὴς Χρυσικός καὶ ἄλλοι.

Τὸ κείμενο τοῦ ἐγγράφου.

αφοθ Ἰουλιου κζ. Εἰς χωριον Περηβολον ενπροσθεν εμου νοταρ(ιου) και το κατωθ(εν) μαρτ(υ)ρ(ων) κυρα Σταματ(α) θηγατερα του ποτ(ε) Βητζετζου Κουτουβηνου²/ ομολογισε και υπε φοβωζαμε(νη) τον Θε(όν) και τ(ήν) ψυχ(ήν) της ποσ ειπε η αυτ(ή) και ασηκοφαντησ(εν) ατή της οτι ειχε να κα³/μι ο ιος του κυρ Φερδεριγου Τρογη(νου) με ταυτι ονοματ(ι) Ιω(αννης) η οπια Σταματ(α) λεγι πὸς το ηπε ψεματ(α) και το ηπε⁴/δια δεσπετο η οπια λεγι εις την ψυχ(ήν) της και εις τον Θε(όν) της και εις στο θάνατον που μελι να δοση δεν ηξευρη⁵/να καμι καμη αμαρτια με τον αυτον Ιω(αννη). Και ουτοσ ομολογησεν κατενπροσθεν π(α)π(ά) κῡρ Σπιρου Μουσουλη κυρ⁶/Διμου Κιδηκα και κῡρ Μιχαλι Χρησικον και ετ(ε)ρ(ων).

ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ ἔγγραφο πού σχολιάζεται ἐδῶ ἔχει στενὴ σχέση με' τὸ ἐπόμενο πού ἀκολουθεῖ γιὰτὶ ἀναφέρονται στὰ ἴδια πρόσωπα καὶ γιὰ τὴν ἴδια ὑπόθεση πού τελικὰ τὴν κρίνει ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλονιάς, - Ζακύνθου.

